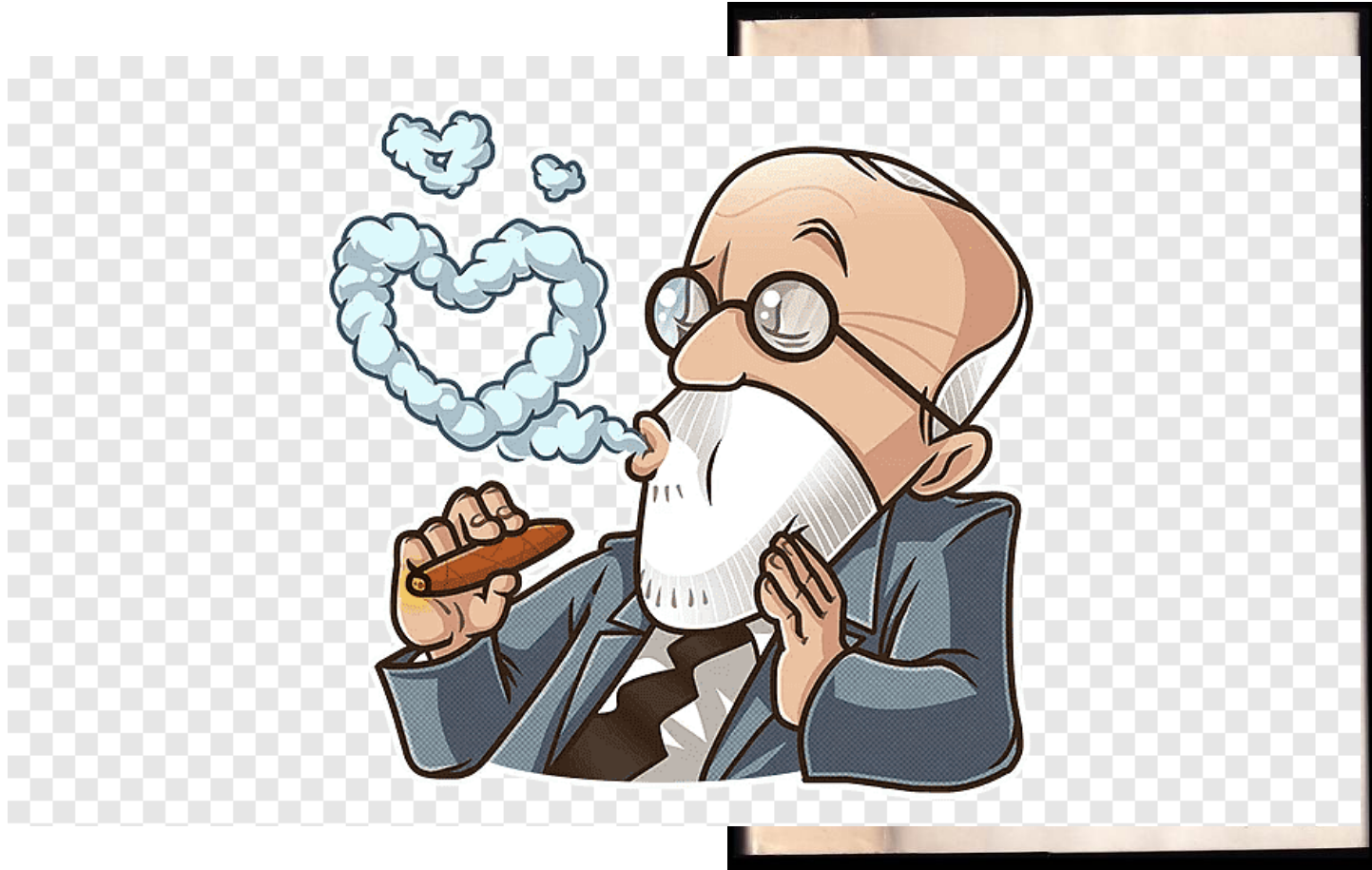

Sigmund Šlomo Freud

1856-1939

<https://www.pngegg.com/en/png-evswi>

Morálka a zdraví

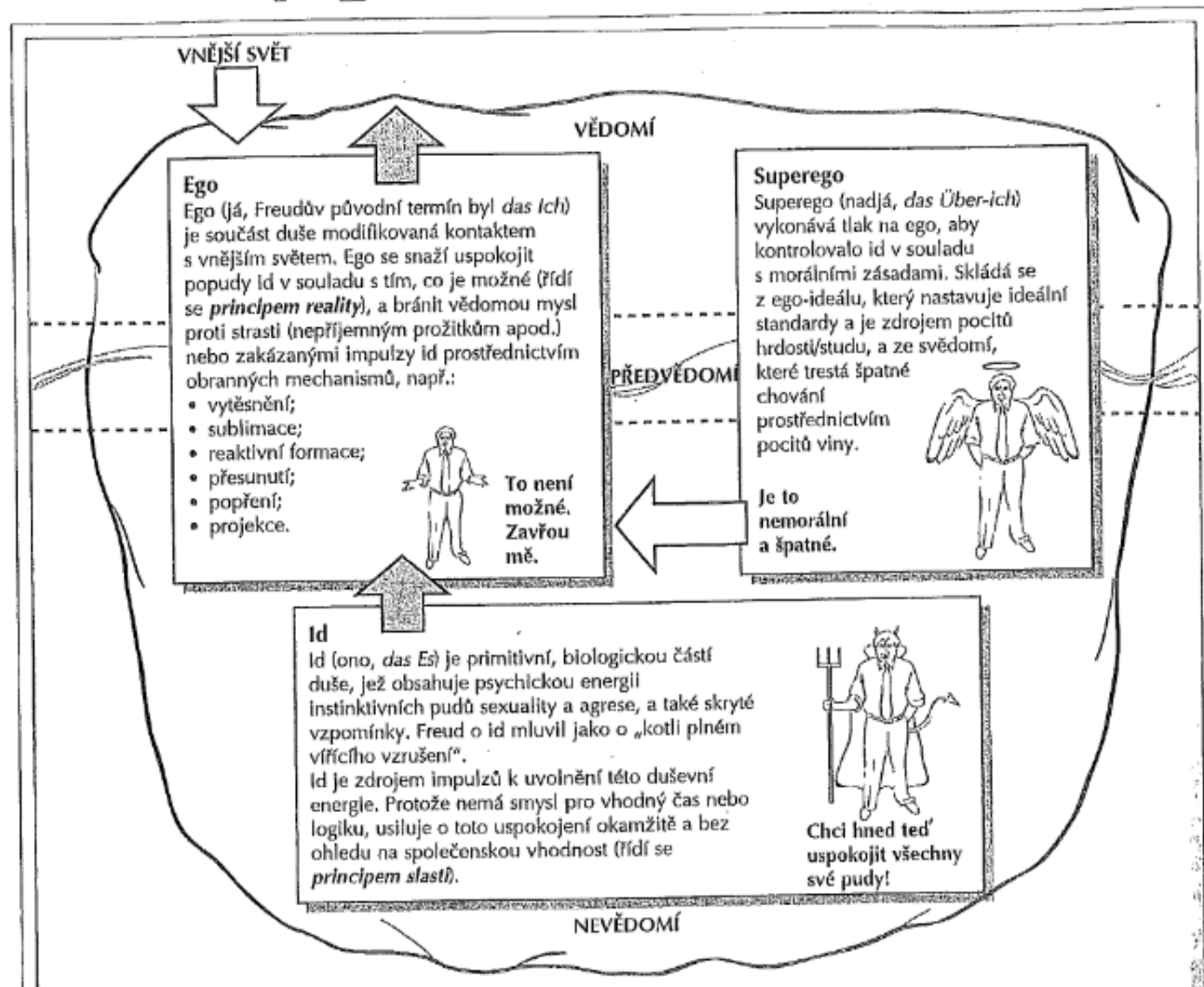
- Zdraví kvůli morálce ohroženo (ústupky a oběť pro společnost)
- Lidé se musí snažit být stále něčím lepším - frustrace, nervová onemocnění
- Morálka špatná - když člověku brání být zdravým a šťastným

FREUD, S. „Kulturní sexuální morálka a moderní nervozita“, in: O člověku a kultuře. Odeon, 1990.

<https://cca1103lumofrog.wordpress.com/2011/08/19/cca1103-tutorial-week-3/>

Freudova psychoanalytická teorie osobnosti

Hill, Grahame: Moderní psychologie. Portál, 2004.

Erich Fromm (1900-
1980)
Humanistická etika

"Immature love says: 'I love you
because I need you.' Mature love
says: 'I need you because I love you'

~ Erich Fromm

Život

- Pocházel z ortodoxní židovské rodiny v Německu, studoval práva, ekonomii, sociologii, filozofii i Talmud, nakonec se stal uznávaným představitelem freudovské psychoanalýzy, rovněž členem frankfurtského Institutu pro sociální výzkum (T. Adorno, M. Horkheimer) – kritika společnosti – nacistické, kapitalistické... Po nástupu fašismu emigroval do USA (v roce 1934), později do Mexika; umírá ve Švýcarsku; byl 3 krát ženatý – s první ženou se rozvedl kvůli nutnému odloučení (měl tuberkulózu), druhá náhle zemřela... V 60. letech podporoval studentské mírové hnutí v USA, podporoval myšlenky humanistického socialismu (podoba s ČSSR v té době – A. Dubček).

Historické vlivy

- 1933 nacismus
- 1917 sovětská revoluce, komunistický vliv v Evropě
- 2. světová válka, studená válka,
- Z ortodoxní židovské rodiny (antisemitismus a holocaust pociťoval na vlastní kůži)
- Pobyt v USA – kritika konzumní společnosti
- Škola sociální kritiky (frankfurtská škola) – T. Adorno, M. Horkheimer, H. Marcuse, dnes Marek Hrubec, Nancy Fraser, ...

Ideová inspirace

- Sigmund Freud
- Karl Marx
- Aristoteles (potencialita: Spinoza) a Epikúros
- Mistr Eckhart
- Křesťanství a budhismus

Odcizení

<https://www.culturematters.org.uk/index.php/arts/visual-art/item/2788-karl-marx-cartoon-international-competition>

Zdroj obrázku: vid' slide 25

Dílo

- Strach ze svobody (1940)
- Umění milovat
- Lidské srdce
- Mít nebo být
- Anatomie lidské destruktivity
- Umění být, ad.
- Člověk a psychoanalýza
- Obraz člověka u Marxe

Kontext doby

- Nacismus
- Kapitalismus
- Konzumerismus 50.let
- Hippies 60. slet
- Ekologická krize

Humanistická morálka

- psychológ zo školy S. Freuda:
- prirodzene sa človek prejavuje hlavne vtedy, keď je slobodný a nezávislý
- slobodu sme získali svojím vymanením sa z prírody, čím sme s ňou ale pretrhli i naše primárne väzby
- bez nich sa cítime vo svete neiste
- väzby nie je možné vrátiť späť - človek musí riešiť situáciu tvorivo
- neistotu zahnať svojou kreativitou – spontánnou aktivitou, vlastnou prácou, láskou
- všetky tri závisia len na človeku samom - vid' súvis s existencializmom

Být nebo mít?

- Moderní význam aktivity nerozlišuje mezi aktivitou a pouhým zaneprázdněním
- V odcizené aktivitě neprožíváme sebe jako jednající subjekt své činnosti;
- Prožíváme jen výsledek své aktivity...
- V odcizené aktivitě já ve skutečnosti nejednáme;
 - působím na něco pomocí vnějších nebo vnitřních sil.

Jaká je neodcizená aktivita?

- V neodcizené aktivitě sebe prožívám jako subjekt své aktivity
- Neodcizená aktivita - procesem rození,
 - vytvářím něco a zůstávám ve vztahu k tomu, co vytvářím.
- moje aktivita je projevem mých schopností, já a moje aktivita jsou jedno (tzv. tvorivá aktivita)
- Tvořivost je orientace charakteru – všechny lidské bytosti jsou schopny ji dosáhnout, pokud nejsou citově zmzačené
- Tvořiví lidé...přinášejí život i ostatním lidem a věcem

Trh a lidi

- Člověka neznepokojuje jeho život a štěstí, ale to, jak se lépe prodat
- „Krise identity“ moderní společnosti - její členové se stali nástroji
- nemají sebe
- jejichž identita spočívá na jejich účasti v korporacích...
- Kdo jsem? (jaký jsem, ne kde pracuji a co mám)

Učení je mučení

- Modus mít ve škole: memorování, vlastnění poznámek, papouškování autorit, známky, tituly
- Místo toho: možnost seberealizace, tvoření vlastního názoru, hledání a rozvíjení sebe sama, naučit se učit a rozvíjet, trávit smysluplně čas

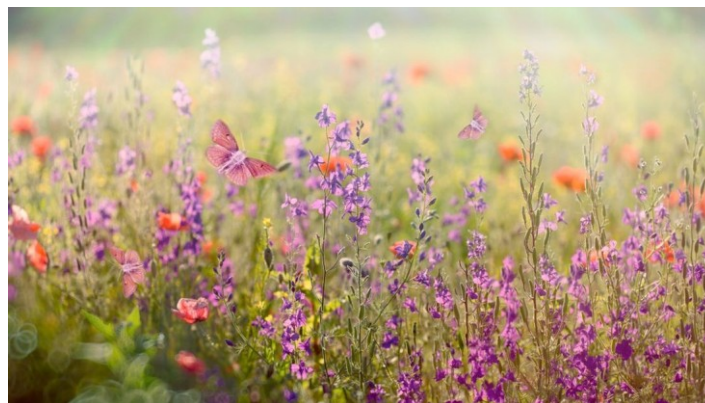
Proti majetku

- v modu bytí více než jeden člověk – ve skutečnosti miliony lidí
- může sdílet potěšení z téhož předmětu, protože nikdo nepotřebuje nebo nechce ...ho *mít*.
- ...sdílená radost...
- zážitek sdílení vytváří a udržuje živý vztah mezi dvěma lidmi...
- sdílení osvobozuje: víc času na seberealizaci

Sklenice poloplná či nolonrázdná?

Sdílení umožňuje život

<https://www.magazinzahrada.cz/kvetnata-louka-soucasti-vasi-zahrady/>

Vlastnictví neklade žádné závazky

- naše soudy jsou krajně jednostranné, protože žijeme ve společnosti, která se zakládá na soukromém vlastnictví
- (debata v tv, stejný politický program, stejné noviny...)
- vlastnictví neklade na vlastníka majetku žádné závazky: koupíme a zahodíme:
- koloběh trhu: „jen nové je dobré“
- předtím: staré věci vzácné (po babičce, po předcích, věci se opravovali
- co z věcí okolo nás skutečně k životu potřebujeme?

Jazyk

- posiluje vlastnickou orientaci
- vytváří iluzi, že člověk je nesmrtelná bytost
- člověk a jméno - ekvivalenty;
 - jméno dokládá, že člověk je trvajícím, nezničitelnou substancí – a nikoliv procesem
 - stejně i obecná podstatná jména - „láska“, „hrdost“, „nenávist“, „radost“ se zdají být neměnnými substancemi,
 - je to jen pojmenování, nemají žádnou realitu
 - zatemňují poznání, že jde o procesy odehrávající se v lidské bytosti

Konzum vede ke smutku

- slast a uchvácení - k smutku poté, co bylo dosaženo tzv. vrcholu;
- došlo k prožitku uchvácení, ale nádoba – vnitřní síly - se nezvětšily
- zdá se mu...že dosáhl okamžiku triumfu...

Nekrofílie a biofílie

- Láska ke smrti nebo k životu (sebe a ostatních)
- Láska k lidem nebo k věcem
- Idey a věci jsou mrtvé...
- Plány, minulost, vize...
- Hitler
- Kdokoliv jako Hitler a Stalin?

Sado-masochismus

- žijí v symbióze
- jeden potřebuje druhého
- ani jeden nežije produktivní život
- jejich seberealizace není úplná – není o nich, mají za seberozvoj náhradu – jiných,
- jde o nezdravou orientaci

Umění milovat

- miluj svého bližního jako sám sebe
- může nešťastný člověk udělat druhého šťastným?
- nejdřív sebe, potom ostatních
- Partnerství je ohleduplné k seberealizaci druhých
- partnerství není byznys, ani majetek
 - Lidé, kteří jsou zaměřeni na vlastnění, chtějí mít člověka, který se jim líbí nebo kterého obdivují. ...chtějí druhého mít pro sebe...
- vliv kapitalismu na vztahy... Prodej a výměna
- partnerská láska, rodičovská, bratrská

Svědomí

- humanistické a autoritářské
- dobré/špatné autoritářské – ve vztahu k autoritě, ne k sebe
- dobré/špatné humanistické: udělal jsem dost pro svůj rozvoj, rozvíjím svůj potenciál?
- strach ze smrti: strach kvůli ztrátě produktivity, zbytečný život...

Narcismus, kolektivní narcismus

Nový člověk

- ochota vzdát se všech forem vlastnictví a plně být
- nikdo a nic mimo nás nedává smysl životu
- přítomen tam, kde člověk je
- radost ze sdílení
- bez uctívání idolů a bez iluzí
- zbavování se narcismu
- respekt před skutečností
- anticipace skutečných možností
- poznávat sebe sama
- pocit jednoty s veškerým životem

Význam a kritika

- Kritika od marxistů – utopie, chybí možnost odstranění příčin odcizení

Literatura

- Fromm, E.: Mít nebo být? Praha: Aurora, 2001
- Fromm, E.: Umění milovat, Český klub, 2011
- Fromm, E.: Lidské srdce, Český klub, 1996

- Bohunická, L.: Psychologická a biologická etika. In: Dejiny etického myslenia v Európe a USA, Kalligram, 2008, s. 549-574.
- Obr. Na úvodním slidu:
<https://dcbarroco.wordpress.com/2013/08/26/erich-fromm-on-love/>

Otázka svedomia u Karla Jaspersa

Otázka viny (1946)

- Kto bol zodpovedný za zločiny druhej svetovej vojny?
- Existencialistický princíp princíp spoluzodpovednosti za svet

- Kriminálna vina
- Morálna vina
- Politická – kolektívna vina
- Metafyzická vina

Príklady morálnej viny

- „Život v masce – nevyhnutelný pro toho, kdo chtěl zůstat naživu – s sebou nesl morální vinu“ (s. 37)
- „vina způsobena falešným svědomím“ (37-8)
- „pohodlný sebeklam: však změním tento zlý stát...“ (s. 41)
- Částečné schvalování nacionálního socialismu, polovičatost
- pohodlný sebeklam: však jednou změním tento zlý stát...
- morálně vinna každým selháním, které zanedbává povinnost chopit se jakékoli možné aktivity k ochraně ohrožených, k ulehčení bezpráví, k odepírání zlu...slepota vůči neštěstí druhých
- Kvůli životním možnostem, aby neztratili své postavení, aby nezničili své šance, stávali se lidé členy strany a konali jiné činy **nominální** příslušnosti. - jiní ne

Výčitky

- Čím větší je citlivost k výčtkám, tím větší bývá bezohlednost, s níž je člověk s to vyčítat druhým. 75
 - ...chce ten, kdo se vyznává, dodat hodnoty, jak se chce před druhými vyznamenat. 75-76
 - Jeho vyznání viny má donutit i druhé k vyznání – agresivita
 - Moralismus - jako projev vůle po moci - popudlivost k vyznání vin - živí výčitky druhým
 - zdá se výhodné vyznat se z viny. ...Je tu tendence říkat to, co si přeje slyšet - fatální sklon považovat se za lepšího než druzí
-
- vždycky prvním požadavkem vnitřně se zabývat sebou samým - tak vyhasíná citlivost k výčtkám i puzení vyznat se z viny

Vzdor

- když druzí morálně útočí - zatvrzení...
- Ke všem způsobům vzdoru patří **agresivní mlčení**. Člověk se uzavírá před nezvratnými důvody. Opírá své sebevědomí o mlčení jako o poslední moc bezmocného. Dává mlčením najevo, aby urazil mocného. 80
- hlásit se k našim dějinám“ dovoluje schvalovat v skrytu zlo, nacházet na něm dobré, pyšně se jím opevnit v nitru proti vítězům

Cesta očisty - náprava

- zčásti obnovit, co bylo zničeno ...a to i na vlastní ujmu
- ujasnit si svůj nový život jeho možnosti
- očista - vnitřní pochod, který není ničím, co lze jednou provždy vyřídit
 - neustávající proces , člověk se stává sebou samým

Očista - podmínkou politické svobody

Neboť teprve z vědomí viny vyrůstá vědomí solidarity a společné odpovědnosti, bez nichž není svoboda možná. 87

- Fromm, E. Člověk a psychoanalýza. Aurora, Praha 1997.
- Fromm, E. Lidské srdce. Český klub, 1996.
- Fromm, E. Mít nebo být? Praha, Naše vojsko, 1992.
- Fromm, E. Umění milovat. Portál, Praha 2015.
- Grahame, H. Moderní psychologie. Portál, 2004.

-